

695 ft

Újművészet

2012. december XXIII. évf. 12. szám

ujmuveszetcfolyoirat.hu

- ▶ Festészet alkonyatkor
- ▶ A Bigger Picture
- ▶ Krízis gyümölcsök
- ▶ A megfagyott zsáner
- ▶ Budapest rejtett kincsei

HU ISSN 08662185

13001

9 770428 387007

Nemzeti
Kulturális
Alap

A megfagyott zsáner

Csernus Tibor műtermében

■ Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely, 2013. I. 6-ig

A megújult és modernizált hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum Csernus Tibornak a KOGART gyűjteményéből származó, több mint száz művet felvonultató gyűjteményes tárlatával nyitotta meg kapuit.

A kiállítás első termében rögtön némi hiányérzetünk támad, hiszen az életmű magyarországi korszakára mindössze egyetlen szürnaturalista kép utal (*Bábel tornya I.*), mely így némileg kontextus nélkül szomorkodik. Viszont kárpótol minket az ugyanezen évtized elejéről származó, jól ismert realista képek sorozata. A lenyűgöző *Lányok farmernadrágban az utcán* (1971), vagy a napjainkra enigmatikussá vált ballonkabátos férfi a *Piac* (1973) című képről. A sivár ipari környezet ellenére is virtuózan megfestett *Motorbicikli*, és a korszak főművének számító lebilincselő festőiséggel megoldott *Tengerpart* (1975), amely már a

következő korszak festői problémáit előlegezi. A mester már ekkor teljesen tudatában van annak a fölismerésnek,

hogymind a természet, mind a fotó lefestése voltaképpen lehetetlen vállalkozás.

Csernus mintha csak az élettől ragadná el tárgyát, kisajátít teljesen hétköznapi témákat, sokszor még a kompozíciós szabályokat sem tartja szem előtt. Elérkezett arra a szintre, hogy mesteri ecsetje, festői technikája által válnak a képei érdekessé, szinte semmi más nem számít a vásznon, még sem érezzük ezt üres virtuozitásnak. Sok festőnél a hasonló megoldásokat könnyen hübrisznek vélhetnénk, Csernus festményei mégis vitathatatlan esztétikai minőségként perfektuálódnak. Ekkori alkotásai varázsát talán az adja, hogy a statikus nyugalmú képek zavarba ejtő ellentétben vannak elvárásainkkal, hiszen ezeknek a zsáner jellegű témáknak az élet lüktetését kellene sugallniuk, mégsem ezt teszik. Az itthon elsősorban szürnaturalistának tekintett festő a leegyszerűsítés kényszerű béklyójából talán így próbált önkéntelenül is szabadulni. A művész 1964-es párizsi emigrációjától kezdve tudatosan, bátran vállalta a „korszerűtlent”. A 60-as évtized

Csernus Tibor:
Akt virágokkal
1977. olaj, vászon,
38×55,5 cm

második felében ugyan föltűnnek még a korábbi szürrealizmusra utaló jegyek és bizonyos pop-artos megoldásokat is láthatunk a vásznanon, ami az új évtized elejére átadja helyét egy sajátos hiperrealizmusnak.

A szakirodalomban eddig kevésbé méltatott két tájkép, a *Szklás táj fákkal (Aveyron)*, melyen a gesztusszerű festésmódhoz tért vissza a mester, és az ugyanabban az évben készült *Dieppe* (1979) című kompozíció, mely szinte a 17. századi németalföldi tájképfestők miliójét eleveníti fel atmoszférikus hatásával, Vermeer delfti látképét idéző megvilágításával átvezet a kiállítás következő egységébe.

A két kamaraterem, amely megőrizte a Tornyai Múzeum régi, átépítés előtti, mára történeti nosztalgiákat ébresztő hangulatát, Csernus művészettörténeti idézeteinek, barokk parafrázisainak szolgál helyszínül. A termekbe jó rendezői érzékkel a nagyméretű tenebrosó, caravaggieszk festmények és bibliai történetek (*Betsábé*, 1990; *Baltazár lakomája*, 1990; *Salome*) mellé kerültek azok a 70-es években készült csendéletek (*Csendélet karalábékkal*, vagy a szikár eszközei ellenére is poétikus *Sajtos csendélet*), melyek a spanyol barokk mestereinek, Zurbaránnak, Melendeznek a vásznaira reflektálnak.

A második emeleti teremsoron a művész utolsó évtizedének művei kaptak helyet két jól érzékelhető tematikára felfűzve. Az egyik egység titokzatos, sejtelmesen misztikus, manierista

Csernus Tibor:
Minüasz lányai
1990, olaj, vászon,
190x220 cm

komponálású bűnügyi történetek (*Columbo nyomoz; Megköztözött törpe; Morgue utcai kettős gyilkosság vázlat*) kaptak helyet, a másik terem a párizsi kiskocsmák, kávéházak atmoszféráját idézi meg. Az 1990-ben festett *Műterem udvar*, a művésztől szokatlan felülnézetével és intim, magánéleti ihletésével, mintha csak előrejelezné a következő időszak alkotásait, ahol Csernus festői érdeklődése visszakanyarodik saját korába, a kortárs valóságba és életének megszokott párizsi kulisszái közé (*Műteremben*, 1994; *Kávéházban; Trafikban; Kávéházi enteriőr*).

A vásárhelyi kiállítás talán legfőbb erénye, hogy az év elején a KOGART-ban már bemutatott grafikai anyag (*Feldolgozás alatt – Grafikák a Csernus hagyatékból*) jelentős részét, a szénrajzokat, akvarelleket, pasztelleket legalábbis megkísérlí beilleszteni az életműbe. Ezek a tanulmányok az olyan jól ismert aktos kompozíciókkal összefüggésben szerepelnek, mint a bravúros *Minüasz lányai* vagy a *Fürdőben* című kép, melyeken a caravaggiói hatástól fokozatosan eltávolodó művész egyre oldottabb megoldásokat keresne, hogy visszataláljon a bernáthi tradícióhoz.

A többi vázlatot, stúdiumot a múzeum új, tágas első emeleti szárnyában, mintegy a kiállítás lezárásaként helyezték el. Meglepő az előkészítő rajzok között bemutatott, az évezred utolsó évében festett méretes tengeralattjárós festmény, ami Csernus életművében laza formáival, széles ecsetvonásaival szokatlan módon első látásra szinte

kihívásnak tűnik a retina számára. Hirtelen el sem tudjuk dönteni, hogy egy felnagyított sícipőt látunk a hozzá tartozó léccel, színes reflexektől villódzó, olvadozó, latyakos havas tócsában, vagy a hullámok közt hánykolódó, merülő vízi alkalmatosságot. Az, hogy a kiállítás utolsó, kicsit vegyes tematikát nyújtó szekcióját nem szándékozták az életművön belül kontextusba helyezni, egyáltalán nem zavar minket, mivel hajlamosak vagyunk ezeket a munkákat nem egyszerű tanulmányokként értelmezni, hiszen szinte mindegyik zárt entitásként, tiszta festészetként reprezentálja magát. ■

